

Мислења и ставови за состојбата со корупцијата и работата на антикорупциските институции во Македонија

Заклучоци од експертската фокус група

Подготвено од Илина Мангова, истражувач во ИДСЦС

Дата на одржување на фокус групата: 28 јуни 2012

Позадина: Фокус групата е дел од истражувачкиот проект “Дали антикорупцискиот модел носи резултати во Македонија?”, финансиран од [Европскиот фонд за Балканот](#). Истражувањето се спроведување од мај до декември 2012. Наодите од фокус групата се користеа за изработка на документ за јавни политики со препораки за македонската анти-корупциска политика.

Цели

- Да се проценат експертските мислења за состојбата со корупцијата во Македонија
- Да се обезбеди експертска евалуација за работата на различни државни институции кои имаат овластувања во борбата со корупцијата
- Да се обезбеди експертската евалуација за работата и составот на Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК)

Методологија

- Експертската фокус група е составена од шест учесника: еден поранешен член на ДКСК, тројца претставници на граѓански организации кои работат во областа на антикорупциска политика и двајца новинари кои истражуваат корупциски случаи
- За целите на фокус група беа контактирани поголем број на експерти од областа на антикорупција, но поради различни причини не можеа да земат учество. Дел од нив беа дополнително вклучени во истражувањето длабински преку длабински интервјуа
- На учесниците во фокус групата им е гарантирана анонимност на нивните изјави и мислења споделени во текот на дискусијата
- Водичот низ дискусијата е разработен од истражувачот Илина Мангова
- Дискусијата од фокус групата е снимена и секој наод во овие заклучоци може да биде потврден

Наоди и заклучоци

За состојбата и распространетоста на корупцијата во Македонија

Споделено мислење меѓу експертите е дека корупцијата е распространета во последните 6-7 години, на локално и централно ниво. Експертите ги идентификуваа јавните набавки, проектот Скопје 2014 и Владиното рекламирање како случаи на корупција. Нивната проценка е дека уметничките и градежните проекти се во пораст поради тоа што се најлесниот начин преку кој можат да се перат пари. Институциите се обвинети дека не реагираат и не ја санкционираат корупцијата. Некои од експертите сметаат дека Владата се обидува да се бори само со ситната корупција.

“Ненормалното трошење на пари е индикатор за состојбата во која се наоѓаме”

“Владата почива на тендери и наместени проекти”

За институциите задолжени да се борат со корупцијата

Експертите не препознаваат ни една институција како водечка во борбата со корупцијата: “Никој не превзема ништо”. Сепак, експертите се согласуваат дека, земајќи предвид дека секоја институција функционира во поврзаност со другите институции, дури и ако една институција добро ја врши својата работа ефектите се ограничени од делувањето на другите институции. Борбата против корупцијата е перцепирана како селективна и со јасно разбирање дека селективноста го поткопува владеењето на правото. Како пример е истакнат фактот дека даночната инспекција не најде никакви проблеми во работењето на Велија Рамковски во 2006, 2007 и 2008.

“Главниот проблем е кородираниот антикорупциски систем.”

“Институциите немаат храборост да го прашаат премиерот за прашање од јавен интерес, а тој не одговара. Пример за тоа е: Премиерот е прашан за многу битна работа – како ќе ја покрие дупката од трошење за предизборна кампања тој не одговара директно него вели ќе го решам соогласно со законот.”

За ДКСК: Има консензуално мислење дека ДКСК не прави ништо. Нејзината претседателка е непозната. Мислењето на експертите е дека отсуството на ДКСК не треба да се толерира, особено земајќи в предвид дека ефектот од постоењето на ДКСК е единствено можен само доколку таа постојано е присутна во јавноста. Некои експерти сметаат дека ДКСК треба да биде водечка институција. Комисијата особено се осудува бидејќи не ги објавува анкетните

листови на своите членови и поради настојчивоста да избегне да го стори тоа. Комисијата се смета за зависна од Владата.

“Никој не знае дали Комисијата работи нешто.”

“[ДКСК] не работи ништо.”

“Најлошо работи сега после професионализацијата, треба да има луѓе со интегритет затоа што има специфична улога која не ја практикува во јавност.”

“...ова е ставање на ДКСК во мирување. Едноставно таа институција не се бави со тоа што би требало да се бави или се бави, ама нема ефекти.”

“Комисијата е свој антипод. Пример: постои случај каде Министерство за транспорт и врски под сомнителни околности троши 10 милиони евра, ДКСК за 48 часа носи одлука дека со процесот е се во ред.”

За Јавното обвинителство: Обвинителството е обвинето за непокренување истрага за проектот Скопје 2014, иако Државниот завод за ревизија утврди дека во тој случај има корупција, дека законот не бил следен и дека процедурата не е транспарентна. Јавното обвинителство е перцепирано како тело кое игнорира некои од случаите во кои е забележана корупција.

За Министерството за внатрешни работи: Од сите институции, Министерството е препознаено како институција која јавно најактивно се бори и превзема активни мерки против корупцијата. Сепак, некои експерти сметаат дека искусните професионалци се маргинализирани во рамки на борбата против корупцијата.

Како Владата да се бори со корупцијата?

Има широк консензус дека најдобриот начин Владата да се бори против корупцијата е **да ги остави институциите да ја вршат својата работа**, да ги остави независните институции да бидат независни. Владата треба да покаже политичка волја преку тоа што ќе ја поддржи независноста на институциите. Владата е перцепирана како затворена и нетранспарентна поради нејзината неподготвеност да ја открие агендата на своите седници и поради тоа што ги означува како “строго доверливи”. Преку тоа, Владата ги охрабрува и другите институции да бидат нетранспарентни.

“Владата не треба да се бори со корупција, треба да ги остави тие што треба да се борат да си ја работат својата работа. Таа не може сама против себе да се бори.”

Доверба во ДКСК

Комисијата е перцепирана како зависна од Владата. Дополнително, беше проценето дека е непознато што ДКСК работи во моментот и дека нејзината работа не е на увид на јавноста. Првиот состав на ДКСК е проценет како подобар од следните два. Ова тврдење е поткрепено со постојаното присуство на јавноста во иницирањето на случаите при работењето на првиот состав. Актуелната претседателка на Комисијата е перцепирана како една од виновниците за “уназадувањето на Комисијата”. Експертите се сомневаат во стручноста на членовите на ДКСК и сметаат дека е контрадикторно тоа што членовите одбиваа да пополнат анкетни листови. ДКСК беше осудена и за предлогот граѓанските организации да пополнуваат анкетни листови.

Околу надзорот врз ДКСК и што би ја направило успешна

„ Ако нема личен интегритет сè друго е попусто.“

Некои од експертите веруваат дека поставеноста на институционалниот модел не е проблематична, но проблематичен е начинот на функционирање на моделот. Експертите ја перцепираат Комисијата како тело пред кое Владата треба да одговата, но се чини дека моменталната ситуација е спротивна. Експертите сметаат дека нема политичка волја да се постават луѓе со интегритет на тие позиции.

Закани и притисоци во борбата против корупцијата

Некои од експертите сметаат дека во борбата против корупцијата, притисокот е дел од работата и мора да се прифати дека ќе има различни начини да се влијание врз работата. Други учесници, пак, истакнаа дека не искусиле никаков вид на притисок. Никој од учесниците не искусил директен притисок, но беше истакнато дека искусиле суптилни и индиректни начини да се влијае на нивната работа.

Околу транспарентноста на државните институции:

Државните и јавните институции се генерално перцепирани како затворени и неподготвени да објавуваат јавни информации.

“Самиот факт дека со мускули треба да се дојде до информација покажува дека нешто не е во ред.”